

**แบบจัดทำฐานข้อมูลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
จังหวัดมุกดาหาร**

ชื่อโครงการ	พัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ที่ตั้งของโครงการ	ตำบลกกตูม อำเภอคงหลวง และตำบลบ้านค้อ อำเภอกำชะอี
พระราชดำริของ	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
สรุปพระราชดำริ	เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2537 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานพระราชดำริให้พิจารณาจัดตั้งโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนฯ ในลักษณะการพัฒนาพื้นที่แบบเบ็ดเสร็จ โดยประสานหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินการเพื่อเร่งรัดการจัดการแหล่งน้ำสำหรับอุปโภค – บริโภค และทำการเกษตร ตลอดจนพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรและศิลปอาชีพ รวมทั้งการพัฒนาฟื้นฟูสภาพป่าและต้นน้ำลำธาร โดยให้มีการจัดการในลักษณะสหกรณ์การเกษตรหุบกะพง จังหวัดเพชรบุรี
วัตถุประสงค์ของโครงการ	<ol style="list-style-type: none"> พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร อุปโภค – บริโภค ให้มีปริมาณเพียงพอ และสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรผู้ใช้น้ำมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์จากอ่างเก็บน้ำให้มากขึ้น เพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าและต้นน้ำลำธารให้อุดมสมบูรณ์เสริมสร้างจิตสำนึกของราษฎรและเยาวชนในพื้นที่ให้เกิดความหวงแหนรักสามัคคีและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนร่วมกันบำรุงรักษาให้สภาพป่าไม่กลับมามีความอุดมสมบูรณ์ ทำให้คนสามารถอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืนตลอดไป เพื่อเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ และพัฒนาอาชีพให้แก่ราษฎรในพื้นที่โครงการฯ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในเขตโครงการให้มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง โดยดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่สมบูรณ์แบบและให้การจัดการในรูปของสหกรณ์การเกษตร
หน่วยงานรับผิดชอบ	<ol style="list-style-type: none"> โครงการชลประทานมุกดาหาร กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมุกดาหาร สถานีพัฒนาที่ดินมุกดาหาร สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานประมงจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดมุกดาหาร

	<ol style="list-style-type: none"> 8. สำนักงานสหกรณ์จังหวัดมุกดาหาร 9. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรมุกดาหาร 10. ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติมุกดาหาร 11. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด/อำเภอ 12. สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดมุกดาหาร 13. สำนักงานจัดหางานจังหวัดมุกดาหาร 14. ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดมุกดาหาร 15. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร 16. ที่ทำการปกครองจังหวัด/อำเภอ 17. สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดมุกดาหาร 18. กก.ตชด. 23/ศูนย์ประสานงาน โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 19. สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร
<p>ประเภทโครงการ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. การพัฒนาแหล่งน้ำ 2. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3. พัฒนาคุณภาพดิน 4. การเกษตร 5. ส่งเสริมอาชีพ 6. สาธารณสุข 7. คมนาคม/สื่อสาร 8. ประชาสัมพันธ์โครงการฯ
<p>สรุปลักษณะโครงการ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดหาแหล่งน้ำ โดยการก่อสร้างสระเก็บน้ำ และอ่างเก็บน้ำเพื่อเป็นแหล่งน้ำต้นทุนสำหรับช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกและการอุปโภค – บริโภค 2. ฟื้นฟูสภาพที่ป่าเสื่อมโทรมโดยการปลูกป่า ฟื้นฟู และอนุรักษ์ป่าไม้ รวมทั้งสร้างจิตสำนึกของราษฎรและเยาวชนในพื้นที่ให้เกิดความรักสามัคคี และวางแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนร่วมกันบำรุงรักษาให้สภาพป่าไม่กลับมามีความอุดมสมบูรณ์ ทำให้คนสามารถอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืนตลอดไป 3. ปรับปรุงคุณภาพดินที่เสื่อมโทรมให้เหมาะแก่การปลูกพืช โดยการสำรวจและอนุรักษ์ดินและน้ำ 4. สร้างงาน สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้ราษฎร โดยการส่งเสริมอาชีพภาคการเกษตร และอาชีพหัตถกรรมในครัวเรือน รวมทั้งพัฒนาศักยภาพ

	<p>กลุ่มอาชีพที่มีอยู่ให้สามารถผลิตสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและเป็นที่ต้องการของตลาด</p> <p>5. พัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรให้ดีขึ้น โดยการส่งเสริมให้ความรู้ด้านสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน รวมทั้งการคมนาคมขนส่งและการสื่อสาร</p> <p>6. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการ/กิจกรรมอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้หน่วยงานและประชาชนได้รับทราบโดยทั่วกัน โดยการผลิตสื่อต่างๆ และสถานีวิทยุชุมชน เว็บไซต์ของจังหวัด และกรมประชาสัมพันธ์</p>
<p>ปีงบประมาณที่เริ่มดำเนินการ</p>	<p>ปีงบประมาณ พ.ศ. 2538</p>
<p>งบประมาณที่ได้รับในปีเริ่มต้น และแหล่งที่มาของงบประมาณ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. งบประมาณ จำนวน - บาท 2. สำนักงาน กปร.
<p>งบประมาณที่ได้รับแต่ละปี แยกเป็นรายปีตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบันและแหล่งงบประมาณ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2538 – 2544 รวมงบประมาณ 18,434,127 บาท <ul style="list-style-type: none"> - งบ กปร. จำนวน 18,734,127 บาท 2. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2545 งบประมาณ 28,943,080 บาท <ul style="list-style-type: none"> - งบ กปร. จำนวน 28,943,080 บาท 3. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2546 งบประมาณ 8,407,297 บาท <ul style="list-style-type: none"> - งบ กปร. จำนวน 8,407,297 บาท 4. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 งบประมาณ 7,585,087 บาท <ul style="list-style-type: none"> - งบ กปร. จำนวน 7,585,087 บาท 5. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 งบประมาณ 4,343,507 บาท <ul style="list-style-type: none"> - งบ กปร. จำนวน 4,343,507 บาท 6. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 งบประมาณ 24,913,712 บาท <ul style="list-style-type: none"> - งบ กปร. จำนวน 7,629,552 บาท - งบจากกระทรวง/กรมสังกัดของหน่วยงาน จำนวน 12,118,680 บาท - งบ อปท. จำนวน 4,500 บาท - งบอื่นๆ (งบจังหวัด) จำนวน 5,160,980 บาท 7. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 งบประมาณ 30,044,415 บาท <ul style="list-style-type: none"> - งบ กปร. จำนวน 7,930,495 บาท - งบจากกระทรวง/กรมสังกัดของหน่วยงาน จำนวน 2,303,220 บาท - งบ อปท. จำนวน 13,420,000 บาท

	<ul style="list-style-type: none"> - งบอื่นๆ (งบจังหวัด) จำนวน 6,390,700 บาท <p>8. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 งบประมาณ 12,480,373 บาท</p> <ul style="list-style-type: none"> - งบ กปร. จำนวน 7,956,818 บาท - งบจากกระทรวง/กรมสังกัดของหน่วยงาน จำนวน 1,148,030 บาท - งบ อปท. จำนวน 940,526 บาท - งบอื่นๆ (งบจังหวัด , ศูนย์ฯภูพาน) จำนวน 2,435,000 บาท <p>9. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 งบประมาณ 14,177,140 บาท</p> <ul style="list-style-type: none"> - งบ กปร. จำนวน 10,589,060 บาท - งบจากกระทรวง/กรมสังกัดของหน่วยงาน จำนวน 3,588,080 บาท
<p>ผลการดำเนินงาน ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึง ปัจจุบันโดยสรุป</p>	<p>ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำพร้อมระบบส่งน้ำรวม 7 อ่าง ขนาดความจุ 24.525 ล้าน ลบ.ม. ครอบคลุมพื้นที่การเกษตร จำนวน 8,900 ไร่ 2. จุดสระเก็บกักน้ำในไร่นา จุดบ่อบาดาล และก่อสร้างระบบประปาหมู่บ้าน สำหรับการอุปโภค – บริโภค และเพื่อการเกษตรครอบคลุมทุกหมู่บ้านอย่างเพียงพอ 3. ก่อสร้างอุโมงค์ผันน้ำเพื่อผันน้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่ไปยังอ่างเก็บน้ำลำพะยัง อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ 4. ส่งเสริมการใช้น้ำและการมีส่วนร่วมของเกษตรกรผู้ใช้น้ำ โดยจัดตั้งกลุ่มบริหารการใช้น้ำรวม 7 อ่าง เพื่อสนับสนุนการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า 5. ฝึกอบรมเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ผู้ใช้น้ำอย่างต่อเนื่อง <p>ด้านการพัฒนาป่าไม้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาพื้นที่ป่าอนุรักษ์ จำนวน 102,000 ไร่ 2. ดูแลรักษาฟื้นฟูสภาพป่าเสื่อมโทรม จำนวน 52,462 ไร่ 3. ปลูกป่าแนวกันชนระหว่างที่ทำกินของราษฎรและป่าอนุรักษ์ 4. จัดระเบียบชุมชนที่มีที่ทำกินในแปลงปลูกป่า โดยอพยพราษฎรออกจากพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐานมาตั้งบริเวณดงด่านจี คือบ้านศรีถาวรพนา/ชุมชนฟ้าประทาน ตามแนวทาง “คนอยู่ร่วมกับป่าเชิงอนุรักษ์และยั่งยืน” 5. การเพาะชำกล้าไม้ชนิดต่างๆสำหรับแจกจ่ายให้ราษฎรปลูกในพื้นที่โครงการฯ บำรุงป่าที่ปลูกไว้อย่างต่อเนื่อง

6. จัดทำถนนป่าไม้จำลอง
7. จัดทำฝายชะลอความชุ่มชื้นในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์และพื้นที่ของเกษตรกร
8. ฝึกอบรมเยาวชนรักษ์ป่าพิทักษ์แผ่นดินแม่ และอบรมราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า
9. การป้องกันรักษาป่าและคุ้มครองป่าอนุรักษ์ โดยจัดชุดลาดตระเวน
10. สำรวจความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อการอนุรักษ์พืชสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านการพัฒนาที่ดิน

- การใช้ประโยชน์ที่ดิน มีการสำรวจและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่โครงการฯ จำนวน 102,000 ไร่ และได้ทำการจัดรูปที่ดินแก่เกษตรกร 3 ลักษณะ ได้แก่
 - ลักษณะที่ 1 จัดรูปแปลงนาเพื่อทำการเกษตรเกษตรแบบไร่นาสวนผสมในเขตชลประทานแบบที่ 1 โดยปรับสภาพพื้นที่ให้ราบเรียบ แบ่งพื้นที่เป็นแปลงๆ ใช้ทำนาสลับกับการยกร่อง ทำการปลูกพืชผัก หรือพืชไร่ และนำแนวทางการพัฒนาแบบทฤษฎีใหม่มาใช้
 - ลักษณะที่ 2 จัดที่ดินแบบเกษตรผสมผสาน (พืชไร่ผสมผสาน) ในเขตชลประทานแบบที่ 2 โดยทำการปรับที่ดินที่ไม่ค่อยราบเรียบนัก ให้สามารถปลูกข้าวไร้ทดแทนข้าวปกติ และแบ่งแปลงปลูกพืชไร่หลายๆชนิดสลับกัน
 - ลักษณะที่ 3 จัดที่ดินแบบทฤษฎีใหม่ โดยทำการปรับที่ดินในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมีแปลงที่อยู่อาศัยและที่ทำกินเป็นแปลงเดียวกัน โดยใช้ระบบชลประทานมาเสริม ระบบเกษตรแบบใช้น้ำฝน แบ่งพื้นที่ปลูกพืชอย่างมีสัดส่วน
- การพัฒนาคุณภาพดินและการปรับปรุงบำรุงดิน
 1. สร้างคันดินกั้นน้ำแบบฐานแคบ
 2. สร้างคันดินกั้นน้ำแบบที่ 4
 3. ปรับปรุงพื้นที่ พร้อมจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำครอบคลุมพื้นที่ 7,850 ไร่
 4. จัดทำแปลงสาธิตการใช้ปุ๋ยคอกและส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสด และปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสดจำนวน 8,475 ไร่
 5. จัดทำแปลงสาธิตและส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ปรับปรุง

บำรุงดิน จำนวน 1,340 ไร่

6. ส่งเสริมให้ความรู้ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์และขยายผลการใช้ปุ๋ยอินทรีย์โดยให้เกษตรกรดำเนินการเอง จำนวน 600 ไร่
7. จัดทำระบบอนุรักษ์ฯ(ปรับรูปแปลงนา) จำนวน 4,000 ไร่
8. ปรับปรุงพื้นที่นำลักษณะ Bench Terrace จำนวน 1,200 ไร่
9. อบรมผู้นำเกษตรกรเกี่ยวกับการพัฒนาที่ดิน จำนวน 350 คน
10. ผลิตหญ้าแฝกเพื่อแจกจ่ายเกษตรกรปลูกบริเวณพื้นที่ขุดแหล่งน้ำ และลาดเท เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

ด้านการพัฒนาอาชีพ

● ด้านการเกษตร

1. ส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม จำนวน 2,400 ไร่
2. ส่งเสริมการปลูกข้าว จำนวน 7,219 ไร่
3. ส่งเสริมการปลูกยางพารา จำนวน 1,105 ไร่
4. ส่งเสริมการปลูกไม้ผล จำนวน 850 ไร่
5. ส่งเสริมการปลูกหวาย จำนวน 125 ไร่
6. ส่งเสริมการปลูกแก้วมังกร จำนวน 2,500 ต้น
7. จัดตั้งศูนย์สาธิตการปลูกและขยายพันธุ์ไม้ผลจำนวน100 ไร่
8. อบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

● ด้านปศุสัตว์

1. จัดตั้งศูนย์พัฒนาปศุสัตว์ประจำตำบลกุดชุม ให้บริการผสมเทียมโค กระบือ ป้องกันสุขภาพและรักษาพยาบาลสัตว์
2. จัดตั้งศูนย์ผลิตพันธุ์สัตว์เล็กและสัตว์ปีก ผลิตพันธุ์ไก่ เป็ด สุกร สำหรับแจกจ่ายเกษตรกร
3. ส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ โดยให้ราษฎรยืมโค เพื่อการผลิตตามระเบียบธนาคารโค – กระบือตามแนวพระราชดำริ
4. สาธิตและส่งเสริมการเลี้ยงไก่ในโรงเรียน เปิดเทศ สุกร

5. ส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงหมูหลุม
6. จัดตั้งกองทุนยาสัตว์

● **ด้านประมง**

1. จัดตั้งศูนย์ผลิตพันธุ์ปลาเพื่อเพาะพันธุ์ปลาชนิดต่างๆเพื่อแจกจ่ายราษฎร เป้าหมายปีละ 2,000,000 ตัว
2. ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำ ได้แก่ การเลี้ยงปลาในบ่อดิน การเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก
3. เพิ่มผลผลิตประมงในแหล่งน้ำ ได้แก่ ประมงโรงเรียน ฝึกรอบรมหลักสูตรการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ อบรม คณะอนุกรรมการแหล่งน้ำ อบรมเกษตรกรให้รู้จักวิธีการเพาะพันธุ์ปลา และเลี้ยงปลาถูกหลักวิชาการ

● **ด้านอาชีพเสริม**

1. ส่งเสริมอาชีพการทอผ้าไหม ผ้าฝ้าย
2. ส่งเสริมอาชีพการตัดเย็บเสื้อผ้า
3. ส่งเสริมอาชีพแปรรูปผลิตภัณฑ์จากยางพารา
4. การทำดอกไม้ประดิษฐ์
5. ส่งเสริมเคหกิจเกษตรด้านการถนอมอาหาร
6. พัฒนากลุ่มอาชีพด้านแผนธุรกิจและการตลาด
7. อบรมพัฒนาทักษะฝีมือการทำลวดลายผ้าห่มพื้นบ้าน
8. ฝึกรอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าไหม
9. ฝึกรอบรมทอผ้าเพิ่มทักษะ
10. ฝึกรอบรมจักสานเส้นพลาสติก

● **ด้านระบบสหกรณ์การเกษตร**

ได้จัดตั้งสหกรณ์การเกษตรห้วยบางทราย จำกัด โดยมีสำนักงานตั้งที่บ้านसानแก้ว ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

1. จำนวนสมาชิก 1.180 ครอบครัว
2. ทุนเรือนหุ้น 780,980 บาท
3. ทุนสะสมอื่น 119,262 บาท
4. ธุรกิจการให้สินเชื่อแก่สมาชิก 222,000 บาท
5. ธุรกิจรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกมาจำหน่าย 82,763 บาท
6. ธุรกิจจัดหาปัจจัยการผลิตและสินค้าอุปโภค – บริโภคมา

จำหน่าย 212,315 บาท

7. รับเงินฝากออมทรัพย์จากสมาชิก 645,062 บาท

ด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตและโครงสร้างพื้นฐาน

● ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต

1. พัฒนาระบบสาธารณสุขปโภคโดยดำเนินการแก้ไขปัญหาเด็กแรกเกิดถึง 5 ปี ขาดสารอาหารให้น้อยลง
2. จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อพัฒนาเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก
3. สถานีนมแม่ จำนวน 4 แห่ง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรให้ดีขึ้นตามนโยบายสุขภาพถ้วนหน้า 30 บาท รักษาทุกโรคครอบคลุมพื้นที่โครงการฯ
4. จัดตั้งโรงเรียนการทำอากาศยานแห่งประเทศไทยขึ้นที่บ้านศรีถาวรพนา ตำบลกกตุม อำเภอคงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เพื่อเป็นศูนย์กลางพัฒนาการถ่ายทอดความรู้ทางการศึกษาแก่เด็กในครอบครัวที่อพยพออกจากเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน
5. จัดตั้งศูนย์ประสานงาน โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเป็นศูนย์ประสานงานระหว่างหน่วยงานในระดับพื้นที่และราษฎรในพื้นที่โครงการฯ ประสานงานด้านอนุรักษ์และเตรียมความพร้อมให้ราษฎรในการพัฒนาอาชีพ เป็นต้น

● ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

1. ก่อสร้าง/ปรับปรุงถนนลูกรังสายซอยเข้าแปลงเกษตรกรรม จำนวน 161 สาย
2. ก่อสร้างถนนลาดยาง ถนนลูกรังเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้าน ทำให้ราษฎรสัญจรไป - มาได้อย่างสะดวก
3. ก่อสร้างสะพาน
4. ขยายเขตไฟฟ้าให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน ทุกครัวเรือน
5. ขยายเครือข่ายการสื่อสาร ทั้งโทรศัพท์สาธารณะ โทรศัพท์มือถือ และตู้รับไปรษณีย์ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน

จากผลการดำเนินที่ผ่านมานับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริให้เปิดโครงการฯ จวบจนถึงปัจจุบันได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่

	<p>ราษฎรในพื้นที่โครงการฯ ซึ่งในภาพรวมราษฎรมีความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม มีการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ ได้รู้จักการระดมทุนเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และรู้จักการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แหล่งต้นน้ำลำธารให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งจังหวัดจะได้ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการสนองพระราชดำริโดยต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนตลอดไป</p>
--	---